

Kritik mot Mora tingsrätt med anledning av handläggningen av en fråga om rättelse av en dom

Beslutet i korthet: Tingsrätten rättade en dom där antalet timmar ungdomstjänst av misstag blivit fel. Den ansvariga domaren kritiseras för

1. att inte ha berett parterna tillfälle att yttra sig före beslutet om rättelse,
2. att inte ha skrivit ett beslut med överklagandehänvisning och skickat det till parterna, samt
3. att inte ha antecknat rättelsebeslutet på vare sig originaldomen eller övriga exemplar av domen.

Anmälan m.m.

AA framförde i en anmälan klagomål mot Polismyndigheten i Dalarna, Åklagarmyndigheten och Mora tingsrätt. Klagomålen avsåg handläggningen av ett brottmål.

Klagomålen mot polis och åklagare har varit föremål för justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axbergers ställningstagande i JO:s ärende dnr 3272-2011 medan tingsrättens handläggning prövas i detta ärende.

Utredningen

Handlingar i Mora tingsrätts mål B 2093-10 begärdes in. Av dessa framgick bl.a. följande. Tingsrätten meddelade deldom i målet den 8 juni 2011 och dom den 26 juli 2011. Domslutet i den senare domen rättades genom beslut den 15 augusti 2011 såvitt avsåg bl.a. påföljden för tre av de fem tilltalade i målet. Beslutet om rättelse registrerades i målhanteringssystemet Vera. Av handlingarna framgick inte att frågan om rättelse hade kommunicerats med parterna innan beslutet fattades.

Muntliga uppgifter inhämtades från tf. lagmannen BB angående den ovan nämnda rättelsen av domen. Hon uppgav bl.a. att en av försvararna i målet uppmärksammade henne på att domslutet i påföljdsdelen var felaktigt. Eftersom det riktiga domslutet i den delen framgick av domskälen gjorde hon – och gör alltjämt – bedömningen att det var fråga om en uppenbar felskrivning och att det därför var uppenbart obehövt att ge parterna tillfälle att yttra sig över rättelsen.

Av samma skäl förde hon endast in rättelsen i målhanteringssystemet Vera, varför någon annan dokumentation av rättelsebeslutet inte finns.

Ärendet remitterades till tingsrätten för upplysningar och yttrande i fråga om anledningen till att tingsrätten inte gav parterna tillfälle att yttra sig över rättelsen och till att beslutet endast dokumenterades genom att det registrerades i Vera samt vilka överväganden som gjordes i fråga om att beslutet enligt 30 kap. 13 § fjärde stycket rättegångsbalken, RB, om möjligt ska antecknas på varje exemplar av det avgörande som ska rättas.

Tingsrätten (BB) kom in med ett yttrande och uppgav följande.

Den aktuella domen har rättats vid flera tillfällen och i flera avseenden. Parterna har inte i samband med någon av dessa rättelser givits tillfälle att yttra sig. Samtliga rättelser har dokumenterats endast genom registrering i Vera. De felaktigheter i domslutet som upptäckts har varit rena felskrivningar. Domslutet sattes upp av en oerfaren sommarnotarie och jag uppmärksammade tyvärr inte felaktigheterna i samband med genomgång av domen innan den lämnades för expediering. Förklaringen till detta är den extrema arbetsbelastningen som rådde under sommaren med många förtursmål med såväl häktade som ungdomar.

När det särskilt gäller rättelserna av påföljden för tre av de dömda gjorde jag bedömningen att påföljderna för samtliga dömda framgick tydligt av domskälen och att det var uppenbart att det var fråga om rena felskrivningar i domslutet. Jag fann det därför uppenbart obehövligt att kommunicera rättelsen med berörda parter. Jag vägde även in att resultatet av en sådan kommunikering inte hade kunnat inverka på utgången i målet.

När det slutligen gäller dokumentationen av rättelserna skedde ingen anteckning på varje exemplar av avgörandet. Utdrag från rättelsen i målhanteringssystemet Vera expedierades till samtliga parter samt bifogades akten och originaldomen enligt gängse praxis på domstolen.

Jag har sedan den 1 mars 2011 varit ensam ordinarie domare på tingsrätten. Sedan detta ärende aktualiserades genom telefonsamtalet med CC (föredragande hos JO; JO:s anmärkning) har de rättelser som förekommit därefter skett efter kommunikering med parterna och även dokumenterats i akten och på originalet av avgörandet.

AA kommenterade tingsrättens remissvar.

Bedömning

1. Inledning

Av utredningen i ärendet framgår att påföljden i domslutet för tre av de tilltalade i målet angetts till ett lägre antal timmar ungdomstjänst än vad som framgick av domskälen och att en av försvararna i målet uppmärksammade BB på detta. BB beslutade den 15 augusti 2011 om rättelse av domen på så sätt att domslutet i påföljdsdelen avseende de tre tilltalade justerades till att överensstämma med vad som angetts i domskälen. Rättelsen beslutades utan att parterna fått tillfälle att yttra sig och registrerades enbart i målhanteringssystemet Vera.

Av 30 kap. 13 § första stycket RB framgår att rätten får besluta om rättelse om rätten finner att en dom eller ett beslut innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av rättens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

Enligt paragrafens fjärde stycke ska parterna innan ett sådant beslut fattas ha fått tillfälle att yttra sig om det inte är uppenbart obehövligt. Vidare ska beslutet om möjligt antecknas på varje exemplar av det avgörande som rättats.

2. Parterna skulle ha beretts tillfälle att yttra sig

Möjligheten att besluta om rättelse utan att dessförinnan bereda parterna tillfälle att yttra sig ska användas med försiktighet. Om det finns minsta anledning att tro att parterna kan ha något av betydelse att säga i frågan, bör yttrande alltid inhämtas (se Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar på Internet, 30 kap. 13 § RB med hänvisning till 17 kap. 15 § RB).

Eftersom det i domslutet och domskälen angavs olika antal timmar ungdomstjänst innehöll domen sådana uppenbara oriktigheter som kan vara skäl för rättelse. Vid bedömningen av om parterna skulle höras före rättelsebeslutet är det av betydelse att felet upptäcktes dagen innan tiden för att överklaga domen gick ut. Att då skärpa påföljden genom ett beslut om rättelse kräver enligt min mening att parterna dessförinnan bereds tillfälle att yttra sig. Det förtjänar att påpekas att bestämmelsen om rättelse är fakultativ. Om en rättelse inte är lämplig, bör den inte ske.

3. Ett beslut om rättelse med överklagandehänvisning skulle ha skickats till parterna

Ett beslut att rätta en dom är att anse som ett slutligt beslut (se Gärde m.fl., Nya rättegångsbalken 1949 s. 202, prop. 1989/90:71 s. 82 och NJA 2006 s. 70). Beslutet borde ha avfattats skriftligen och expedierats till parterna samma dag som det meddelades (2 § förordningen 2003:234 om tiden för tillhandahållande av domar och beslut, m.m.). Eftersom det gick att överklaga beslutet (52 kap. 1 § RB) skulle tingsrätten i beslutet ha angett hur den som ville överklaga skulle gå till väga (30 kap. 10 § andra stycket RB).

4. Beslutet skulle ha antecknats på varje exemplar av den rättade domen

Enligt 30 kap. 13 § fjärde stycket RB ska beslutet om rättelse om möjligt antecknas på varje exemplar av det avgörande som rättats. Anteckning om rättelsen och om den dag rättelse skett ska först och främst ske på originalavgörandet. Även det exemplar av avgörandet som finns i akten ska förses med en sådan anteckning. Det åligger vidare rätten att se till att de papperskopior av avgörandet som expedierats till parter och andra om möjligt förses med anteckning om rättelsen (se Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar på Internet, 30 kap. 13 § RB med hänvisning till 17 kap. 15 § RB). Att information om eventuella rättelser av en dom eller ett beslut framgår av originalavgörandet och eventuella kopior är givetvis av central betydelse. Detta gäller särskilt i sådana fall där beslut om rättelse avser uppgifter i ett domslut. På den aktuella domen har en sådan anteckning varken gjorts på originalet eller på de kopior som expedierats till parterna. En sådan anteckning hade naturligtvis varit möjlig att göra på originaldomen och då de tre tilltalade hade offentliga försvarare förordnade för sig borde det även ha varit möjligt att utan alltför stora arbetsinsatser förse kopiorna med en anteckning om rättelsen.

5. Ytterligare åligganden för rätten

För fullständighetens skull vill jag tillägga två ytterligare åligganden för rätten i samband med beslut om rättelse. För det första måste givetvis alla som fått del av domen, i pappersform eller i elektronisk form, få reda på den nya rättade lydelsen även om rätten inte kunnat anteckna rättelsen på deras domsexemplar. Och för det andra åligger det rätten att se till att den version av domen som lagras i målhanteringssystemet Vera har samma innehåll som den rättade originaldomen (se 14 § Domstolsverkets författningssamling, DVFS, 2006:9).

6. Avslutning

Jag noterar med tillfredsställelse att tingsrätten har infört nya rutiner såväl vad gäller i fråga om kommunikering med parterna inför ett beslut om rättelse som anteckningar om rättelsebeslutet på originalavgörandena. Tingsrätten bör dessutom i fortsättningen skriva beslut om rättelse med överklagandehänvisning och expediera besluten till parterna. Slutligen bör tingsrätten, i enlighet med vad som följer av 30 kap. 13 § fjärde stycket RB, i de fall då det är möjligt, även förse eventuella kopior av avgörandet med en anteckning om rättelsen.

BB kan inte undgå kritik för den bristfälliga hanteringen av frågan om rättelse av domen när det gäller punkterna 2–4 ovan. Vad anmälaren i övrigt framfört rörande tingsrätten och vad som i övrigt kommit fram föranleder inte någon ytterligare åtgärd från min sida.